KENNISAGENDA GOED LEREN BEWEGEN 2014-2020 – INVENTARISATIE EN 1e ONTWERP

Naar een betere kennisbasis voor professionals die zich op en rond scholen bezig houden met goed leren bewegen

_____

Zeist, december 2013

Inhoud

1 Inleiding ... 3

2 Analyse recent onderzoek naar Goed leren bewegen op en rond de school ... 4

2.1 Analyse Jaarboeken Sport van het Mulier Instituut 2002-2012 ... 4

2.2 Analyse HBO Kennisbank ... 5

3 Recent afgerond en lopend onderzoek bij Hogescholen en Universiteiten ... 8

3.1 Hogeschool Windesheim/VU Bewegen, school & Sport ... 8

- Lector: Ivo van Hilvoorde ... 8
- Kenniskring ... 8
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten ... 8

3.2 HvA Bewegingswetenschappen ... 8

- Lector: Huub Toussaint ... 8
- Kenniskring ... 8
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten ... 9

3.3 Fonty Sporthogeschool Eindhoven / Fontys paramedische hogeschool / SPECO ... 9

- Lector: Steven Vos ... 9
- Kenniskring ... 9
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten ... 10
- Master ... 10

3.4 HAN Nijmegen ... 10

- Kenniskring ... 10
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten ... 10

3.5 Hanze Hogeschool Groningen ... 10

- Plv- lector Remo Mombarg ... 10
- Kenniskring ... 11
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten ... 11

3.6 Haagse Hogeschool ... 11

- Lectoren Sanne de Vries en Tinus Jongert ... 11
- Kenniskring ... 11
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten ... 11

3.7 Universiteit Utrecht ... 11

- Hoogleraar (tot 2011) Annelies Knoppers ... 11
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten ... 11

3.8 VU Amsterdam/EXPOSZ ... 12

3.9 Radboud Universiteit Nijmegen ... 12

4 Recent afgerond en lopend onderzoek bij overige onderzoeksinstellingen ... 13

4.1 KVLO / Mulier Instituut 13
4.2 Overige onderzoeksorganisaties 14
- SLO 14
- NISB 14
- Kennispraktijk 14
- DSP 14
- TNO 14
5 Onderzoeksthema's en – accenten voor 2014-2020 15
5.1 Monitoring 15
5.2 Beleidsonderzoek en -evaluatie 15
5.3 Verdiepend / verklarend onderzoek Lichamelijke opvoeding 15
- Onderzoekslijn Volgbare opbrengsten van LO – wat wordt geleerd? 16
- Onderzoekslijn Sleutel factoren voor resultaatgericht vakonderwijs – wat werkt? 16
- Onderzoekslijn Professionalisering van lesgevers betrokken bij het bewegingsonderwijs 17
5.4 Praktijkexperimenten – interventies 17
6 Kennisuitwisseling, -verspreiding en -valorisatie 18
- Uitgave/publicatie van rapporten 18
- Opname in HBO Kennisbank en bibliotheken 18
- Vermelding in nieuwsbrieven 18
- Vakblad Lichamelijke opvoeding 18
- Andere Nederlandse vakbladen 18
- Opleidings- en bijscholingsactiviteiten 18
- Activiteiten van Kenniscentra 18
7 Voorlopige conclusies en vervolgproces Kennisagenda 19
- Voorlopige conclusies 19
- Inventarisatie 19
- Ontwerpagenda 19
- Financiering van de kennisagenda 20
- Vervolgprocedure 20
Bijlagen 21
Eerdere verkenningen onderzoeksbehoeften 21
Gesprekspartners onderwijsagenda 2014-2020 23

1 Inleiding

De Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) wil – als organisatie die zich al 150 jaar richt op de kwaliteitsbevordering van de lichamelijke opvoeding – het kennisgefundeerd handelen bevorderen van professionals die zich bezig houden met het leren bewegen van kinderen op en rond de school. Dit sluit direct aan bij een van haar twee hoofddoelstellingen: bijdragen aan de vakontwikkeling ten behoeve van goed leren bewegen in en om de school.

In het kader van dit streven acht de KVLO het van belang een kennis- of onderzoeksagenda te ontwikkelen waarin wordt aangegeven op welke kennisvragen het (vak)onderzoek in Nederland zich in de komende jaren zou moeten richten. Het ontwikkelen van die agenda is gebeurd in dialoog met organisaties die op dit terrein al actief zijn en/of zich bezig houden met de opleiding van de onderwijsprofessionals.

Wat is de functie van deze kennisagenda?

De functie van deze kennisagenda is om de thematische balans op te maken van het recent uitgevoerde en lopende onderzoek naar goed leren bewegen in en rond de school en het in samenspraak met belanghebbenden formuleren van prioritaire onderzoeksvragen voor de periode 2014-2020. De KVLO wil langs deze weg primair de gedachtenvorming op dit vlak stimuleren. Ook kan de agenda een rol spelen in het gebundeld benaderen van fondsen voor onderzoek op dit terrein. De KVLO zal aan de feitelijke uitvoering van dit onderzoek slechts beperkt kunnen bijdragen. Concrete mogelijkheden hiertoe kunnen ontstaan, wanneer de leerstoel LO waarover de KVLO in gesprek is met de Universiteit Utrecht is ingesteld.

Als kennisplatform zal de KVLO zich ook in de komende jaren richten op het bundelen van de onderzoeksactiviteiten van instellingen die onderzoek naar het vakonderwijs LO doen. Een belangrijke bijdrage die de KVLO als vereniging van professionals kan leveren ligt in de kennisverspreiding en het stimuleren van kennistoepassing via haar media en scholingsactiviteiten[1].

Hoewel het eerste initiatief voor de ontwikkeling van deze agenda is genomen door de KVLO in samenwerking met het Mulier Instituut en de Universiteit Utrecht is de betrokkenheid van andere kennisorganisaties zoals de hogescholen hierbij van groot belang. In de werkwijze die bij het opstellen van deze kennisagenda is gevolgd vindt dit zijn weerslag.

Werkwijze en vooruitblik

Ten behoeve van het samenstellen van deze onderzoeksagenda is een aantal gesprekken gevoerd met personen en partijen die actief betrokken zijn bij dit onderzoek (zie voor een overzicht bijlage xx). Zo is onder meer gesproeken met lectoren en hoogleraren. Daarnaast is naar de levende onderzoekswensen gepeild bij verschillende organisaties en platforms: KVLO, Mulier instituut, landelijk Platform LO, coördinatoren overleg PO van de KVLO. Ook enkele landelijke beleidsvoerders zijn in deze verkennende gespreksronde meegenomen (Ministerie van OCW (PO, VO), ministerie van VWS, NOC*NSF). Ik dank alle gesprekspartners voor hun medewerking.

Voor de ontwikkeling van een onderzoeksagenda voor de komende jaren is van belang vast te stellen welke hiaten actueel te constateren zijn in de voorhanden kennis over goed leren bewegen. In deze notitie geven we

[1] De Kennisagenda richt zich primair op koersbepaling voor de kennisontwikkeling. Dit is slechts een component van het kennismanagement voor de sector (zie bijlage). In hoofdstuk 6 wordt ook ingegaan op kennisverspreiding en valorisatie.

een korte kenschets van het in de laatste tien jaar verrichte onderzoek (hoofdstuk 2), van de onderzoeken die momenteel gaande zijn (hoofdstuk 3 en 4) en van de uitkomsten van recente analyses van kennisbehoeften (hoofdstuk 5). De agenda wordt afgerond met een voorstel voor de verdere uitwerking en uitvoering.

Het rapport wordt afgesloten met een vervolgprocedure, waarin wordt uiteengezet hoe deze inventarisatie en ontwerpagenda in een consensusronde wordt voorgelegd aan de gesprekspartners.

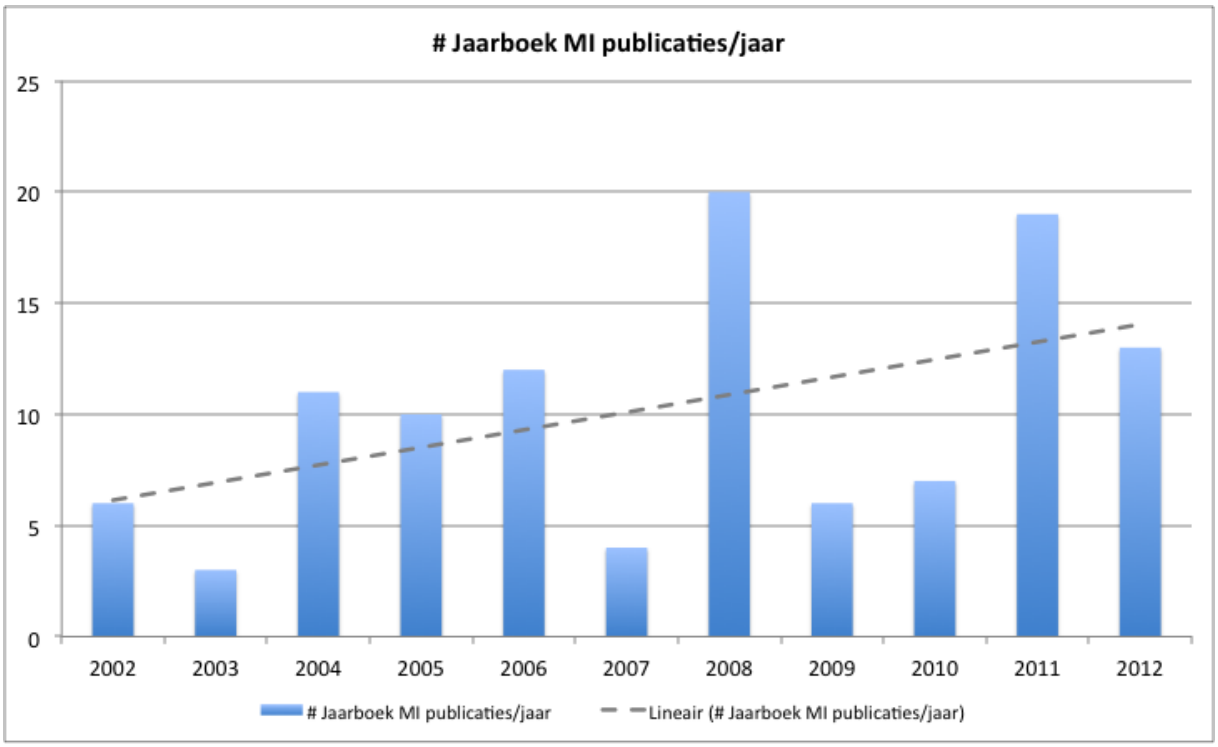
2 Analyse recent onderzoek naar Goed leren bewegen op en rond de school

Bij het ontwikkelen van een kennisagenda is het zinnig in beeld te hebben op welke thema's het onderzoek zich de laatste jaren vooral heeft gericht. We kijken daarom eerst even terug naar het in de laatste 10 jaar verrichte onderzoek naar goed leren bewegen op en rond de school.

Bij deze inventarisatie is op de eerste plaats te constateren dat er bij geen enkele instantie een up to date registratie voorhanden is van onderzoek op dit thema. Om toch een beeld hiervan te krijgen is een analyse gepleegd van enkele databanken waarin dit onderzoek regelmatig aan de orde komt. Zowel de jaarboeken van het Mulier Instituut als de kennisbank HBO kunnen enig inzicht verschaffen.

2.1 Analyse Jaarboeken Sport van het Mulier Instituut 2002-2012

In het Jaarboek Sport dat het Mulier Instituut (MI) jaarlijks publiceert zijn ook publicaties opgenomen over onderzoek naar het bewegingsonderwijs. Tussen 2002 en 2012 betrof het ruim 110 publicaties over onderzoek of met een duidelijke relatie naar onderzoek. Het aantal vermelde publicaties schommelt maar vertoont trendmatig een stijgende lijn.



Op basis van de publicatietitels is een topic analyse gedaan van deze publicaties. De volgende figuur geeft het resultaat daarvan weer:

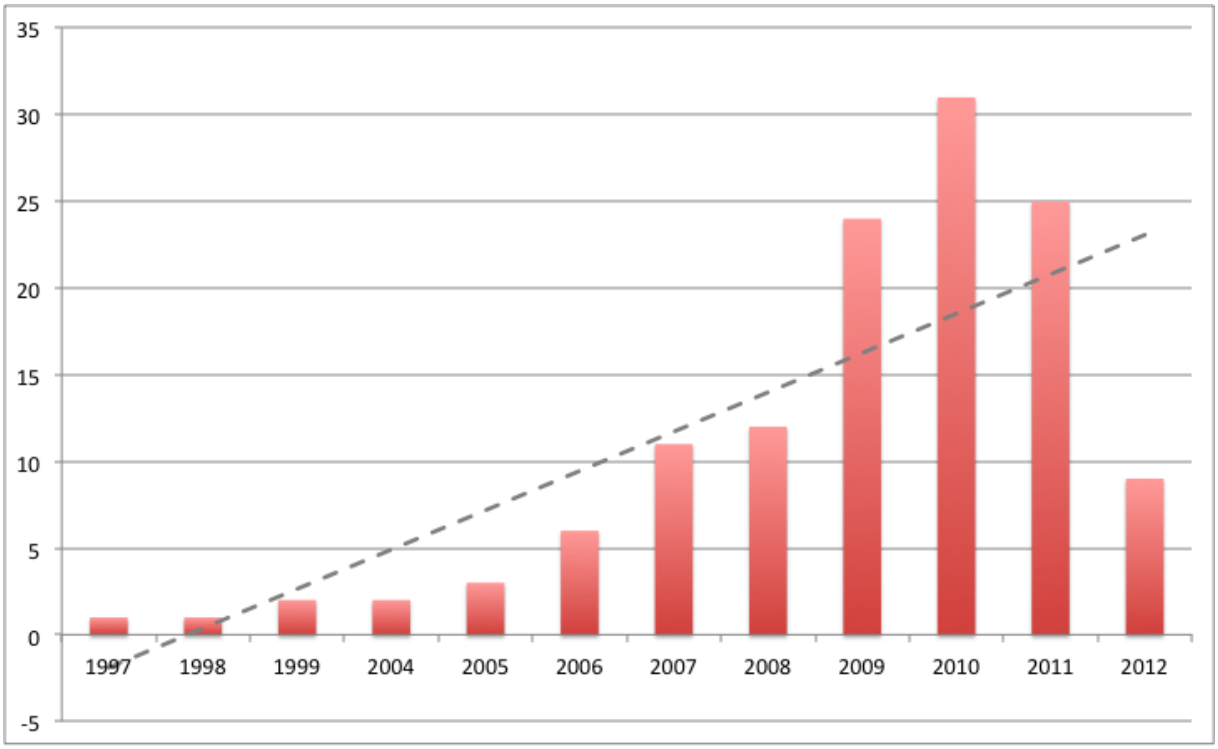


Het overzicht laat zien dat, zoals enigszins te verwachten was, sport, onderwijs, school, bewegen, physical activity de laatste tien jaar veel aandacht krijgen, maar ook topics als brede school, effecten(effectiviteit), sportiviteit en kwaliteit regelmatig aanbod komen.

2.2 Analyse HBO Kennisbank

De HBO Kennisbank biedt toegang tot de resultaten van onderzoek van hogescholen en maakt deze beschikbaar voor hergebruik. Hiermee vergemakkelijkt de HBO Kennisbank de uitwisseling tussen onderzoek, onderwijs, bedrijfs- en beroepsleven en maatschappij. De 23 deelnemende hogescholen, SURF en het Samenwerkingsverband Hogeschool Bibliotheken werken samen om de resultaten van het met publieke middelen gefinancierd onderzoek vrij beschikbaar te stellen op de HBO Kennisbank.

Per 1 januari 2013 bevatte de kennisbank 101 publicaties over bewegingsonderwijs / lichamelijke opvoeding



Van de 101 publicaties waren er 80 van de hand van studenten (Bachelor thesis [72][2] Student thesis [7] Master thesis [6]), 32 van lectoren (19) of leden van hun kenniskring, 12 van docenten en 8 van overige auteurs.

Fontys Hogescholen is het meest actief volgens de data opgenomen in de kennisbank, gevolgd door de HAN en Windesheim.

Fontys Hogescholen	82	Lectoraat Fysieke activiteit en Gezondheid [22] Lectoraat Serious Game Design [1] Fontys Sporthogeschool [55] Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg [4]
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	19	Sport en Bewegingsstudies [18]
Windesheim	12	Human Movement & Sports [10] Social Work [1]
Hogeschool van Amsterdam	7	Lectoraat Bewegingswetenschappen [2] Bewegen, Sport en Voeding [4] Gezondheid [2]
Avans Hogeschool	2	Avans+ [2]
Hanzehogeschool Groningen	2	Academie voor Verpleegkunde [1] Instituut voor Sportstudies: Lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding [1]
Hogeschool Utrecht	1	FCJ Digitale communicatie [1]
Haagse Hogeschool	1	Opleiding tot Leraar Lichamelijke Opvoeding [1]
Christelijke Hogeschool Ede	1	Academie Sociale Studies - Maatschappelijk Werk & Dienstverlening [1]
HZ University of Applied Sciences	1	Bachelor of Nursing [1]

Ook hier is een topic analyse gedaan op basis van de publicatietitels. Die levert het volgende plaatje op:

[2] Hierbij moet worden aangetekend dat de hogescholen alleen werkstukken die een goede beoordeling hebben gekregen op laten nemen



Binnen het onderzoek van de Hogescholen blijken als thema's van belang: fysieke activiteit, videofeedback, motorische vaardigheden, sociale vaardigheden, sport, leerlingen, maar ook autisme en schoolplein. De thematiek verschilt enigszins van die van het in de MI jaarboeken gepubliceerd onderzoek.

Op basis van deze analyse kunnen we constateren dat de hoeveelheid onderzoek gericht op goed leren bewegen op en rond de school gestaag toeneemt. Thematisch gezien richt het uitgevoerde onderzoek zich op een zeer breed scala aan vraagstukken, waarbij veel aandacht is voor beleidseffecten, motorische vaardigheden, fysieke activiteit en videofeedback.

3 Recent afgerond en lopend onderzoek bij Hogescholen en Universiteiten

Dit hoofdstuk geeft de relevante recent afgeronde en lopende activiteiten weer van Nederlandse hogescholen en universiteiten. Het is een resultaat van de gesprekken die zijn gevoerd met lectoren en hoogleraren die actief zijn bij onderzoek rond goed leren bewegen. Daarnaast is gebruik gemaakt van informatie van de websites van de betrokken instituten. Hierdoor is een goed overzicht verkregen, maar dat zal niet in alle opzichten volledig zijn.

3.1 Hogeschool Windesheim/VU Bewegen, school & Sport

- Lector: Ivo van Hilvoorde

Sinds 2010 lector bij Windesheim en tevens wetenschappelijk medewerker en docent aan de VU, waar hij onder meer een Inleiding filisofie verzorgd en ism Niek Pot een master sport & society. Verschillende studenten schrijven masterscripties: sport en geweld, trots, onverklaarbare klachten en lichamelijkheid, BOPS, motorisch leren.

- Kenniskring
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek / status
Jeroen Koekoek	Leerlingen over het bewegingsonderwijs (percepties eigen leerproces)	11-13	Promotieonderzoek UU
Jeroen Koekoek	Digitalisering en spelanalyse		Raak project
Wytse Walinga	Digitalisering en spelanalyse		Raak project
Justus Beth	Docenten BO en ICT		Raak project
Corina van Doodewaard	Leerling-diversiteit in het bewegingsonderwijs	VO	Promotieonderzoek UU
Jaap Kleinpaste	Onderzoek naar effecten van beweeggames		Verkennend
Heleen van Muijen	Motorisch leren en de 'zone van naaste ontwikkeling'		Verkennend
Ad Hoogendam	Fricties tussen sportbeleid en praktijk		Promotieonderzoek VU
Edu Dumasy	Sportparticipatie migrantenjongeren en hun ouders		Subsidieproject ZonMW
Niek Pot	Schoolsport in Nederland		Promotieonderzoek VU
Niek Pot	Beweeggames en sportidentiteit		Raak project
Joop van Duivenvoorde	Motorisch leren differentieel leren in gedigitaliseerd aanbod	VO	Raak project
Lammert Klok			
John van de Kamp	Motorisch leren in het BO		Raak project ism VU
Marjan Kok	Videofeedback in het BO		Raak project ism VU

3.2 HvA Bewegingswetenschappen

- Lector: Huub Toussaint

Sinds 2003 lector bij de Academie voor Lichamelijke Opvoeding (ALO). De afgelopen jaren is veel energie gestoken in een structurele inpassing van onderzoeksvaardigheden in het studieprogramma, zodat er een intensievere wisselwerking ontstaat tussen onderwijs en onderzoek en de beroepspraktijk handvatten krijgt voor verdere professionalisering. Momenteel is ontwikkeling en invoering van een vierjarige leerlijn Onderzoek gerealiseerd.

- Kenniskring

Ter ondersteuning van de werkzaamheden is er rond de lector een kenniskring gevormd. Haar focus ligt op curriculumvernieuwing en professionalisering van de docentenopleiding van de Academie voor Lichamelijke Opvoeding. Tevens wil de kenniskring een bijdrage leveren aan Evidence Based Practice, dat wil zeggen; het handelen in de praktijk van de lichamelijke opvoeding zo veel mogelijk baseren op bewijs en kennis.

Leden kenniskring

- Mirka Janssen
- Huib van de Kop
- Geert Savelsbergh
- Jan-Willem Teunissen

- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek / status
Huub Toussaint	Signalering motorische ontwikkeling op de basisschool	11-13	JGZ Amsterdam/NH
Huub Toussaint	Physical Education Personal Progression Assistant		Raak project
Huib van de Kop	De gezonde middelbare school	VO 12-16	
Huib van de Kop	SALVO project	VMBO	NWO Sport
Jan Willem Teunissen	Biologische versus kalenderleeftijd bij talentontwikkeling van sporters		Raak project
Mirka Janssen	Effect herinrichting schoolpleinen op beweeggedrag		promotieonderzoek
Hilde Bax	Motivationeel effect van Sportklassen	VO	Afgerond
?	Toekomstbestendige gymleerkacht		promotieonderzoek

3.3 Fonty Sporthogeschool Eindhoven / Fontys paramedische hogeschool / SPECO

- Lector: Steven Vos

Volgde in 2013 Lars Borghouts op als lector.

- Kenniskring

Binnen de kenniskring van het lectoraat Fysieke Activiteit en Gezondheid wordt (promotie)onderzoek uitgevoerd. Tevens is de kenniskring verantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van onderzoekslijnen binnen de verschillende curricula van Fontys Sporthogeschool.

Kernvragen waarnaar onderzoek is verricht binnen de kenniskring:

- Hoe kan de plaats van het vak lichamelijke opvoeding op school worden versterkt: ‘Basisschool in beweging’
- Wat is een effectieve manier van lesgeven waarbij de motivatie van leerlingen worden vergroot ‘Punt voor gym’, wat is de rol leerkracht daarin; aanbod voor achterstandsgroepen (meiden) vergroten.

De kenniskring bestaat uit:

- Drs. Lars Borghouts
- Drs. Willem Gosens
- Drs. Liesbeth Jans
- Dr. Joost Oomen
- Drs. Menno Slingerland
- Dr. Sofie Moresi

- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Lars Borghouts	Punt voor gym - Wat is een effectieve motiverende manier van beoordelen	VO	Raak project
Menno Slingerland	Fysieke activiteit gedurende de schooldag	VO (HAVO4)	
Menno Slingerland	Brabantse basisscholen in beweging	PO	
Carla Scholten	E-fitcheck en gezonde leefstijl	VO	Afgerond
Janineke Sturm	Playfit	VO (VMBO)	
Johan Walraven	Video-analyse		Afgerond

- Master

Fontis Sporthogeschool kent een onderzoeksmaster met twee afstudeerprofielen Health en Education. Enkele tientallen personen vaak met een ALO schtergrond zijn in de afgelopen jaren de master gaan volgen.

3.4 HAN Nijmegen

Lector: Marije Elferink-Gemser

- Kenniskring
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Sebastiaan Platvoet	Talent detectie en -Identificatie		
Jasper de Greef	Identificeren van jong talent in specifieke sporten		
Rianne Kannekens	Slimme sportkeuzes 'Ontwikkeling van testinstrument(en) om sportief talent te herkennen in de gymles op de basisschool', 2010 - 2014	PO	
Mark te Niet	Ontwikkelen van een instrument waarmee de vakdocent Leraar Lichamelijke Opvoeding sportief talent in de leeftijd van 6-8 jaar kan identificeren en naar het herkennen van talent op zeer jonge leeftijd (4-6 jaar)		
Marit Gijsbers	Ontwikkelen van een optimaal leerklimaat voor jonge, talentvolle sporters	VO	
Wietske Idema	Hoe ziet een optimaal programma voor sportieve talenten (4-18 jaar) eruit		
Tamara Kramer	Onderzoek naar topbegeleiders voor sporttalenten		
Marcel Rozer	Vertaalslag van wetenschappelijk verantwoorde onderzoeken naar vlot leesbare artikelen		
Marjolein Torenbeek	Zelfregulatie bij sporttalenten Onderzoek richt ze zich op het ontwikkelen van een programma ter bevordering van de fysieke en cognitieve ontwikkeling van getalenteerde jeugdige sporters		
Pascal Mariany	Visueel leren bewegen	PO	Afgerond www.marianydesign.com/pascal/request.php?26
	Het digitaal Sportfolio: effect van een digitaal ondersteuningssysteem op zelfregulatie van jonge talentvolle sporters.		Afgerond Project effectiviteit interventies NISB, TNO, Mulier 2011 – 2012,
	Kenmerken en vaardigheden van talentvolle studenten Lichamelijke Opvoeding.		Afgerond Project Krachtig Meesterschap 2010 – 2012,
	Basisschool NSV2 als best practice. Hoe kunnen (basis)onderwijs en sport samen werken om te komen tot een optimaal programma voor het herkennen en ontwikkelen van sportief talent.	PO	Afgerond
	Ontwikkeling van een Sportfolio, een digitaal talentvolgsysteem		Afgerond Raak-project 2008 - 2010;

3.5 Hanze Hogeschool Groningen

- Plv- lector Remo Mombarg

- Kenniskring
- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten

Onderzoeker			Onderzoeksgroep	Type onderzoek / status
Remo Mombarg	Plv lector	Kenniswerkplaats bewegingsonderwijs en motorisch leren/MRT	PO	
Ben Moolenaar **Stephan Hackers MSc** **Jan Willem Bruining MSc** **Marjolijn Wildeboer**	Docent-onderzoekers			
drs. Silvia Brouwer		Nieuwe media/games		Promotieonderzoek
Hans Slender	Coördinator	Kenniswerkplaats Sportbeleid en ondernemerschap		
Gerco van Dalfsem MSc	Promovendus			
drs. Ben Hattink	Promovendus			
dr. Johan de Jong	Embedded lector	Kenniswerkplaats Stimuleren van sport en bewegen		
drs. Adrie Bouma				Promotieonderzoek
dr. Michel Brink	Coördinator	Kenniswerkplaats Optimaliseren van sportprestaties		

3.6 Haagse Hogeschool

- Lectoren Sanne de Vries en Tinus Jongert

Het lectoraat kent twee lectoren: dr. Sanne de Vries en drs. Tinus Jongert (voorheen lector Innovatieve Beweegstimulering en Sport) , beiden voorheen werkzaam bij TNO

- Kenniskring

Kenniskringleden zijn:

- Peter van Gastel (HALO);
- Joris Hoeboer (HALO);
- Daphne van Wezenberg (Bewegingstechnologie).

- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek / status
Sanne de Vries	Schoolpleinactiviteit	PO	afgerond

3.7 Universiteit Utrecht

- Hoogleraar (tot 2011) Annelies Knoppers

Onder leiding van de hoogleraar zijn verschillende (promotie) onderzoeken gestart:

- Recent afgeronde en lopende onderzoeksprojecten

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Noortje Van Amsterdam	Lichamelijkheid, bewegingsonderwijs en jongeren		Promotieonderzoek
Frank Jacobs	Sociale en morele ontwikkeling van jongeren	VO	Promotieonderzoek
Jeroen Koekoek	De sociale setting waarin kinderen (motorisch) leren	PO	Promotieonderzoek
Corina van Doodewaard	Hoe gaan leerkrachten om met diversiteit in de klas (beroepssocialisatie)	VO	Promotieonderzoek
Froukje Smits	Jongeren en alternatieve vormen van bewegen	VO	Promotieonderzoek

Daarnaast diverse afstudeeronderzoeken van masterstudenten naar: excellente gymleraar, schoolsportverenigingen, schoolzwemmen, vmbo/mbo leerlingen, combinatiefunctionarissen

3.8 VU Amsterdam/EXPOSZ

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Marjan Kok	Motorisch leren		
Jennigfer Nuij	Impliciet en expliciet motorisch leren		Verkennend
John van de Kamp	Meedoen met sport	PO	Lopend

3.9 Radboud Universiteit Nijmegen

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Bert Steenbergen **Femke van Abswoude** **Elise van Casteren** **Jarno Hilhorst**	Meedoen met sport	PO	Lopend

Hogescholen voeren momenteel een flink aantal onderzoeken uit naar leren bewegen en sporten, veelal gerelateerd aan een in het leven geroepen lectoraat. Daarbij wordt gebruik gemaakt van middelen van het lopende programma Sport (NWO/ZonMW/SIA) en worden ook andere bronnen aangeboord, zoals RAAK subsidies. Het onderzoek strekt zich thematisch uit over een breed gebied, waarbij motorisch leren, actieve leefstijl en talentbevordering sterk vertegenwoordigd zijn. Uit de gesprekken is gebleken dat tussen de HO instellingen weinig directe uitwisseling bestaat over het lopende onderzoek. Verschillende hogescholen/instituten zijn met overeenkomstige vraagstukken bezig

4 Recent afgerond en lopend onderzoek bij overige onderzoeksinstellingen

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de relevante recent afgeronde en lopende activiteiten van andere kennisorganisaties naar goed leren bewegen in en om de school. in dit overzicht worden de belangrijkste gepubliceerde onderzoeken aangegeven. Er is niet gestreefd naar volledigheid.

4.1 KVLO / Mulier Instituut

KVLO/Mulier Instituut zijn betrokken bij het volgende onderzoek in uitvoering / ontwikkeling 2011-2013.

Initiatiefnemer	*Titel*	*Funding/NWO*	*Status*	*Betrokkenheid*
HAN	Actieve leefstijl VMBO (SALVO)	Sport – Vitaal ZonMW Toegewezen	start najaar 2013	KVLO Klankbord
HvA	Gymleraar van de toekomst	Raak PRO afgewezen	start met eigen middelen	Op afstand
Windesheim	Digitalisering BO	Raak Publiek	lopend	Deelname Mulier
VU	SMART MOVES! Bewegen, cognitieve functies en leerprestaties bij adolescenten	Sport – Meedoen Toegewezen	start januari 2014	Deelname Mulier
MI	Bewegingsonderwijs, motorische vaardigheden en sportdeelname.	Sport – Meedoen Afgewezen	wel losse verkenningen	Deelname Mulier KVLO Klankbord
Fontys	Punt voor Gym	Raak PRO	lopend	KVLO Klankbord
SLO	Freesport		lopend	Op afstand
OCW/VWS	Monitor School en Sport	VWS / OCW	lopend	Uitvoering Mulier
OCW	O meting BO in PO	OCW / VWS	lopend	Uitvoering Mulier
OCW	Quick scan bezetting gymaccommodaties	OCW	lopend	Uitvoering Mulier
OCW	Evaluatie beleidsregel LOOT	OCW	lopend	Uitvoering Mulier
Onderwijsagenda SBGL	Monitor	PO-/VO-/MBO Raad	lopend	Uitvoering Mulier

In 2010-2012 door het Mulier Instituut uitgevoerd onderzoek rond bewegingsonderwijs:

Reijgersberg, Niels, Lucassen, Jo, Pot, Niek, Hilvoorde, Ivo van (2012).
Toekomstscenario's voor schoolsport : inventarisatie, vergelijking en perspectieven van schoolsportactiviteiten in Nederland.
Schokker, D.F., Scholten, A.M., Collard, Dorine, Preller, Liesbeth, Wisse, Ester, Sabel, Jonna, Alpay, L., Empelen, Pepijn van (2012).
De relaties tussen lichamelijke activiteit en cognitie bij jeugd : een systematisch overzicht van interventiestudies.
Slinger, Jantine, Stubbe, Janine, Werff, Harold van der (2012).
Monitor en evaluatie beleidskader sport, bewegen en onderwijs : eindrapportage.
Werff, Harold van der, Wisse, Ester, Stuij, Mirjam (2012).
Sport en onderwijs verbonden : kwalitatief verdiepend onderzoek naar succesfactoren in de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen.
Collard, Dorine, Werff, Harold van der, Crevels-van Hellemond, Silvia, Harlaar, Martijn (2012).
De Sportieve School : leerervaringen met het concept De Sportieve School : proces- en effectevaluatie.
Beth, Justus, Haar, Jantine ter, Heijden, Anneke von (2011).
Zaalvoetbal in Zeeburg : procesevaluatie basisscholencompetitie zaalvoetbal in Zeeburg, Amsterdam.
's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
Lucassen, Jo, Wisse, Ester, Smits, Froukje, Beth, Justus, Werff, Harold van der (2011).
Sport, bewegen en onderwijs : kansen voor de toekomst : brede analyse 2010.
Lucassen, Jo, Reijgersberg, Niels, Werff, Harold van der (2012).
Evaluatie leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via Pabo : onderzoek onder pabo-opleidingen, scholen voor primair onderwijs en pabo-alumni
Heijden, Anneke von, Boers, Eralt, Hakkers, Stephan, Hilhorst, Jarno (2012).
Impuls lokaal bekeken : verbinders in de tweede tranche : verdiepingsonderzoek naar effecten én processen van de inzet van combinatiefunctionarissen.
Lindert, Caroline van, Dool, Remko van den (2011).
Monitor Special Heroes in cluster 3 : startsituatie van deelnemende cluster 3-scholen en hun leerlingen.
Stuij, Mirjam, Wisse, Ester, Mossel, Ger van, Lucassen, Jo, Dool, Remko van den (2011).
School, bewegen en sport : onderzoek naar relaties tussen de school(omgeving) en het beweeg- en sportgedrag van leerlingen.
Beth, Justus, Heijden, Anneke von, Lucassen, Jo (2011).
De impuls van een combinatiefunctionaris : outcome monitor Impuls brede scholen, sport en cultuur.
Heijden, Anneke von, Leijenhorst, Marja, Kalmthout, Janine van, Hilhorst, Jarno, Boers, Eralt, Beth, Justus, Lucassen, Jo (2011).
Impuls lokaal bekeken : meer en beter : verdiepingsonderzoek naar effecten én processen van de inzet van combinatiefunctionarissen binnen zes eerste tranche gemeenten.
Cevaal, Astrid, Lucassen, Jo (2011).
Maatschappelijke neveneffecten van Playing for Success! : kwalitatieve studie naar de maatschappelijke neveneffecten van Playing for Success.
Heijden, Anneke von, Collard, Dorine (2011).
Inventarisatie van leefstijlinterventies binnen de mbo-setting : Gezonde School op het mbo.
Heijden, Anneke von, Kalmthout, Janine van (2012).
De impuls van een combinatiefunctionaris, 2-meting.

In 2013 door het Mulier Instituut uitgevoerd onderzoek:

Reijgersberg, N., H., Van der Werff, J. Lucassen (2013). Nulmeting Bewegingsonderwijs. Onderzoek naar de organisatie van het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs. Utrecht: Mulier Instituut.

Romijn D., Reijgersberg (2013) Quick Scan Ruimte Voor Bewegingsonderwijs. Utrecht: Mulier Instituut

4.2 Overige onderzoeksorganisaties

Verschillende van de overige organisaties zijn ook betrokken als consortiumpartner bij hiervoor genoemde lopend onderzoek van hogescholen en universiteiten.

- SLO

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Marco van Berkel	Trendanalyse LO	PO/VO	Lopend
Ger van Mossel	Onderzoek deelnameniveaus basisdocument VO	VO	Lopend
Berend Brouwer	Analyse aanpak bevorderen actieve leefstijl	VO	Lopend
Berend Brouwer	Leerplankader Sport, bewegen en gezonde leefstijl		Lopend

- NISB

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Saskia Duursma	Effectiviteit Alle leerlingen	PO	Afgerond
	Actief via motivational interviewing	VO	
Heino van Groeningen	Sportief actieve leefstijl VMBO	VMBO	Lopend

- Kennispraktijk

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Marja Leijenhorst	Onderzoek 3+2	PO (groep7)	Afgerond
Elise van Casteren/ Jarno Hilhorst	Meedoen met sport	PO	Lopend
Eralt Boers	Friese Basisscholen in Beweging	PO	Lopend i.s.m. Hanze Hogeschool

- DSP

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Paul Duijvestein	VMBO in Beweging	VMBO	Afgerond

- TNO

Expertisecentrum LifeStyle

Onderzoeker	Thema	Onderzoeksgroep	Type onderzoek/ status
Claire Bernaards	VMBO in Beweging	VMBO	Afgerond
Sanne de Vries / Luuk Engbers	Wijk en Jeugd – beweegvriendelijke wijken	PO	Afgerond
Monique Simons	Gaming en actieve leefstijl	VO	ZonMW lopend
Ab Rijpstra	Fitheid Scholieren	MBO	MBO Raad
Maaike Beltman	Evaluatie Speelplekken BeweegWijs	PO	Lopend
Marieke van der Klauw	Monitor Convenant Gezond Gewicht		Lopend

5 Onderzoeksthema's en – accenten voor 2014-2020

Voor de ontwikkeling van een kennisagenda goed leren bewegen onderscheiden we de volgende categorieën onderzoek:

- Monitoringonderzoek
- Beleidsgericht onderzoek
- Verdiepend onderzoek naar het functioneren van de lichamelijke opvoeding
- Onderzoek van interventies en praktijk experimenten
- Onderzoek naar kennistoepassing in het werkveld

5.1 Monitoring

Er is op basis van de uitgevoerde verkenning weinig reden af te wijken van in 2011 in het kader van de analyse kennisinfrastructuur ontwikkelde lijst van noodzakelijk kengetallen (Tiessen-Raaphorst & De Haan 2011). De noodzakelijk geachte kengetallen onderwijs, sport en bewegen worden in het volgende overzicht weergegeven:

Subthema: bewegingsonderwijs		**Aanwezigheid databronnen**
aantal uren bewegomgsonderwijs	aantal gymuren in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs	--
aantal leerlingen LO-2	*aantal leerlingen dat eindexamen doet in LO-2*	--
aantal scholen met LO-2	*aantal scholen dat LO-2 aanbiedt*	+
aantal vakleerkrachten	aantal vakleerkrachten, po, vo, mbo	--
groepsleerkracht met bevoegdheid	aantal groepsleerkrachten met bevoegdheid bewegingsonderwijs	--
gymonderwijs vakleerkracht	aandeel uren gymonderwijs gegeven door vakleerkracht	--
vakleerkracht	aantal scholen met vakleerkracht (po)	--
subthema: schoolzwemmen		
schoolzwemmen	*aantal scholen dat schoolzwemmen aanbiedt*	--
subthema: samenwerking sport en school		
brede scholen	*aantal georganiseerde sport- en beweegactiviteiten bij brede scholen*	--
gezonde school	*aantal scholen met keurmerk gezonde school /themacertificaat sport en bewegen*	--
inzet combinatiefunctionaris	aantal scholen met combinatiefunctionaris	--
aantal sport BSO's	*aantal/locatie sport BSO's*	+
aantal schoolsportverenigingen	*aantal/locatie schoolsportverenigingen*	--

5.2 Beleidsonderzoek en -evaluatie

Voor de komende jaren genoemde onderzoeksvraagstukken:

- Wat zijn gevolgen van de invoering van de wet passend onderwijs voor het bewegingsonderwijs?
- Breder onderzoek naar kerndoelen en mate waarin die worden aangeboden. Welke aandacht krijgen Kerndoelen bewegen en regelen in de lespraktijk? Waarom wel/niet? Hoe kan dit verbeterd worden?
- Wat zijn belemmeringen voor scholen om meer met vakleerkrachten te gaan werken?
- Wat zijn de opbrengsten en kosten van de inzet van vakleerkrachten?
- Stuurfactoren voor kwalitatief goed bewegingsonderwijs

5.3 Verdiepend / verklarend onderzoek Lichamelijke opvoeding

Binnen de door gesprekspartners genoemde onderwerpen en vraagstukken voor verdiepend onderzoek wordt een driedeling gemaakt.

- Onderzoekslijn Volgbare opbrengsten van LO – wat wordt geleerd?

Kernthema's		PO	VO/(V)MBO
A.	**Leerresultaten LO**	Wat zouden kinderen moeten leren? Wordt dat gerealiseerd?	
B.	**Keuze en betekenis van Leerlingvolgsystemen LVS**		
C.	**Gezonde leefstijl**		Relatie beweeggedrag leefstijl in aansluiting op vitaal burgerschap?
D.	**Participatie - passend bewegingsonderwijs – omgaan met diversiteit**	Omgaan met diversiteit/ passend bewegingsonderwijs / differentiëren in de les Pesten, omgaan met grensoverschrijdend gedrag	
E.	**Stimulering voor buitenschools bewegen – slimme sportkeuze/SOK**		Relaties tussen binnenschools en buitenschools bewegen Kan school een bijdrage leveren aan blijvend deelnemen aan sport en het beperken van sportuitval?
F.	**Sportieve talentontwikkeling**	Physical literacy – welke rol speelt school bij ontwikkelen van een sportidentiteit (duurzaam, robuust)	Hoe kan talentherkenning binnen onderwijs worden ingepast? Kan talentherkenning en –advies bijdragen aan langduriger/blijvend sport/beweeggedrag
G.	**Meerwaarde zwemonderwijs**	Zwemonderwijs, hoe verhoudt zich dit tot BO?	
H.	**Bewegen en cognitie/ leerprestaties / schoolklimaat**	Wat is het verband tussen sport-/beweegactiviteiten op school en leerprestaties?	Kan breed aanbod sport en bewegen op school bijdragen aan verminderen schoolverzuim/-uitval

- Onderzoekslijn Sleutel factoren voor resultaatgericht vakonderwijs – wat werkt?

Kernthema's		PO	VO/(V)MBO
I.	**Hoe organiseer je goed/effectief bewegingsonderwijs**	Hoe verloopt besluitvorming over vakonderwijs	
J.	**Motiverend beoordelen**	Evalueren van leerprocessen (persoonsgericht – zaakgericht)	Rol van lichaamsbeelden
K.	**Bekwaamheden VLK**	Werking van de didactische driehoek Wat is (meest) effectieve manier van lesgeven / instructie Onderzoek naar methodieken en pedagogische vaardigheden docenten	Betekenis vakleerkracht t.o.v. andere beïnvloeders, peers, media
L.	**Gebruik digitale hulpmiddelen**	Hoe rol nieuwe media/innovatie in onderwijs versterken, o.a. video feedback	Wat werk nu eigenlijk in leerprocessen Deze vragen ook naar speciaal onderwijs

M.	**Lokale samenwerking – ketenvorming**	Hoe slag van 'kennismaken met' naar blijvend actief
N.	**Schoolpleinen en beweegruimten**	

- Onderzoekslijn Professionalisering van lesgevers betrokken bij het bewegingsonderwijs

O.	**Wat is nodig om de professionaliteit van leerkrachten LO te vergroten en doorgaande professionele ontwikkeling te bevorderen?**	Samenwerking tussen vakspecialisten/ALO en groepsleerkrachten
P.	**Onderzoek naar kennistoepassing door professionals betrokken bij goed leren bewegen**	Hoe leren docenten LO, hoe verwerven zij kennis in de werkpraktijk? Welke bijdragen leveren na- en bijscholingen en minder formele vormen van kennisoverdracht (communities, fora)? Hoe kunnen we professionals de aanwezige kennis beter laten benutten?

Uiteindelijk leidt ontwikkelde kennis alleen tot een betere onderwijspraktijk wanneer de daar actieve professionals zich deze kennis eigen maken en toepassen. In de mate waarin en de wijze waarop dit momenteel gebeurt rond goed leren bewegen is relatief weinig inzicht. Relevante vragen op dit terrein zijn:

5.4 Praktijkexperimenten – interventies

Terwijl de hiervoor genoemde onderzoekslijnen gericht zijn op verdiepend onderzoek naar het goed leren bewegen heeft het interventie-onderzoek als aangrijpingspunt het bepalen van de effectiviteit van een specifieke activiteit of maatregel. De Menukaart Sportimpuls telt 93 interventies per december 2013 die (mede) via de school worden aangeboden. De i-database van CGL telt 104 interventies waarin bewegen en onderwijs van belang zijn, waarvan 1 met goede aanwijzingen voor effectiviteit, 12 goed onderbouwd en 20 goed beschreven.

Door gesprekspartners genoemde thema's voor onderzoek naar interventies zijn:

- Interventie 3+2 (3 uur bewegingsonderwijs i.c.m. 2 uur na/buitenschools)
- Ontwikkeling Digitaal sportfolio
- Ontwikkeling en effecten van beweeggames
- Interventie beperken schooluitval via bewegen en sport
- Effecten van een gezond schoolplein

6 Kennisuitwisseling, -verspreiding en -valorisatie

De volgende kanalen zijn in gebruik ten behoeve van verspreiding van via het onderzoek ontwikkelde kennis:

- ## Uitgave/publicatie van rapporten

Gebeurt vrij standaard en zeker voor de gesubsidieerde projecten.

- ## Opname in HBO Kennisbank en bibliotheken

De opname van onderzoeksrapporten in de HBO kennisbank is niet optimaal (actieve participatie verschilt per hogeschool, universitaire publicaties ontbreken). Er is geen instantie die systematisch alle onderzoek publicaties op dit gebied verzamelt en ontsluit. Niet volledige verzamelingen zijn aanwezig bij KVLO, Mulier/NISB en Bibliotheek Bewegingswetenschappen. Aansluiting van de KVLO collectie bij Mulier/NISB is in voorbereiding.

- ## Vermelding in nieuwsbrieven

- Nieuwsbrieven over eigen activiteiten worden onder meer uitgebracht door: EXPOSZ, KIK, SLO
- Nieuwsbrieven die voornamelijk informatie over externe activiteiten overdragen: Platform Sport en Bewegen MBO, SKXL, NISB

- ## Vakblad Lichamelijke opvoeding

Vrijwel alle op dit terrein actieve onderzoeksinstellingen publiceren over hun onderzoeksresultaten in de Lichamelijke Opvoeding. De laatste jaren zijn enkele themadelen van het blad hieraan gewijd. Het bereik van het blad onder docenten is groot. De bereikbaarheid van de verschenen artikelen is echter niet optimaal. Maatregelen op dit punt zijn in voorbereiding.

- ## Andere Nederlandse vakbladen

Hier kan met name Sportgericht worden genoemd, dat in beperkte mate ook door vakleerkrachten wordt gelezen.

- ## Opleidings- en bijscholingsactiviteiten

Integratie van (recent) ontwikkelde kennis in opleidingen LO professionals bij hogescholen. Kennisoverdracht via professionele bijscholingen van KVLO, hogescholen en andere organisaties. Ook landelijke congressen, zoals de jaarlijkse Dag voor het Sportonderzoek, zijn van belang.

- ## Activiteiten van Kenniscentra

Verschillende instanties hebben het initiatief genomen tot oprichting van kenniscentra die hun activiteiten (mede) richten op goed leren bewegen: te noemen zijn KIK (Hogeschool van Amsterdam) en Expertisecentrum Talentbevordering (HAN), Expertisecentrum zwemonderwijs (Fontys).

De kennisverspreiding over goed leren bewegen strekt zich naar hier blijkt uit over een breed scala aan kanalen en instanties. Gesprekspartners wijzen erop dat hierin nauwelijks enige coördinatie plaatsvindt en bijvoorbeeld een overdaad aan nieuwsbrieven wordt verspreid die veel overeenkomstige informatie bevatten.

7 Voorlopige conclusies en vervolgproces Kennisagenda

- Voorlopige conclusies

- Inventarisatie

Te constateren valt een toenemende belangstelling voor onderzoek naar het goed leren bewegen in en om de school en naar de LO in bijzonder bij hogescholen en enkele kennisinstituten (Mulier, KP, TNO). Er bestaat geen goede landelijke registratie van dit onderzoek. Een duidelijk programma van onderzoek naar goed leren bewegen op en rond de school ontbreekt op dit moment.

Het onderzoek wordt voor een deel gedreven door landelijke beleidsimpulsen (Beleidskader Sport, bewegen en gezondheid; Sportimpuls/Programma Effectief Actief), voor een deel door de interesse van onderzoekers bij de instituten zelf.

Uit de gesprekken is gebleken dat tussen de HO instellingen weinig directe uitwisseling bestaat over het lopende onderzoek. Verschillende hogescholen/instituten zijn met overeenkomstige vraagstukken bezig (leerlingvolgsystemen, schoolpleinen, games), maar hebben hierover weinig contact. Mogelijk brengt de consortium vorming in het kader van het lopende onderzoeksprogramma Sport (NWO/ZonMW/..) hierin enige verandering.

In afgelopen tien jaar lag thematisch het accent op: de samenwerking tussen sport en onderwijs, brede school, physical activity, effecten(effectiviteit) en kwaliteit, videofeedback, motorische vaardigheden, sociale vaardigheden, sportiviteit, autisme en schoolpleinen.

In het lopende onderzoek van HO instellingen en andere onderzoeksinstituten zien we een accent op de vorlgende thema's:

- Bewegen en gezonde leefstijl
- Beweeggames
- Motorisch leren / vaardigheden
- Talentbevordering
- Bewegen en cognitie
- Digitalisering in het (vak)onderwijs
- Beweegvriendelijke (school)omgeving

Er is een behoorlijk spreiding van lopende onderzoeksinitiatieven over de verschillende onderwijsvormen po, vo, vmbo en mbo. Relatief weinig lopende projecten hebben mbo leerlingen als aandachtsgroep.

- Ontwerpagenda

Op basis van de accenten in het recente en lopende onderzoek en de door gesprekspartners aangedragen prioriteiten zijn voorlopige prioritaire vraagstukken en onderzoekslijnen voor de periode 2014-2020 geformuleerd. Dit zijn:

- Uitbreiding van de monitoring van ontwikkelingen rond goed leren bewegen c.f. het in 5.1. weergegeven overzicht van kengetallen
- Concentratie van onderzoek op 3 onderzoekslijnen
  I. Volgbare opbrengsten van LO – wat wordt geleerd?
  II. Sleutel factoren voor resultaatgericht vakonderwijs – wat werkt?
  III. Professionalisering van lesgevers betrokken bij het bewegingsonderwijs en bevordering van kennistoepassing – hoe leren de professionals?
- Interventie-onderzoek met een accent op onderwijsgerichte interventies die al goed zijn beschreven

- ## Financiering van de kennisagenda

In het kader van het lopende onderzoeksprogramma Sport van ZonMW, NWO en NI worden verschillende lopende onderzoeken gefinancierd. Voor de financiering van nieuw onderzoek zullen andere middelen moeten worden gezocht. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan NROO gelden, RAAK subsidies en specifieke projectgerichte subsidies van overheden, bedrijven, sportfondsen en brancheorganisaties.

- ## Vervolgprocedure

De ontwerpagenda zoals hiervoor beschreven wordt eind 2013 voorgelegd aan de gesprekspartners en overige belanghebbenden. Zij worden gevraagd zich uit te spreken over de gekozen zwaartepunten en daaraan vanuit hun eigen positie een gewicht toe te kennen.

Begin 2014 wordt de agenda op basis van de reacties bijgesteld en wordt met beleidspartijen afgestemd over een uitvoeringsstructuur, zoals het instellen van een landelijke commissie onderzoeksprogrammering Goed Leren Bewegen.

Bijlagen

Eerdere verkenningen onderzoeksbehoeften

In de afgelopen periode is op verschillende fronten gewerkt aan het in kaart brengen van de kennisbehoefte rond school en sport, c.q. het vakonderwijs. De KVLO is hierbij wel gehoord, maar wil nu zelf een onderzoeksagenda ontwikkelen, waarbij op eerdere verkenningen kan worden voortgebouwd. De uitkomsten daarvan zijn weergegeven in onderstaande overzichten:

Kengetallen School en sport SCP rapport data-infrastructuur

Subthema: bewegingsonderwijs		**Aanwezigheid databronnen**
aantal gymuren	aantal gymuren in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo	--
aantal leerlingen LO-2	*aantal leerlingen dat eindexamen doet in LO-2*	--
aantal scholen met LO-2	*aantal scholen dat LO-2 aanbiedt*	+
aantal vakleerkrachten	aantal vakleerkrachten	--
groepsleerkracht met bevoegdheid	aantal groepsleerkrachten met bevoegdheid bewegingsonderwijs	--
gymonderwijs vakleerkracht	aandeel uren gymonderwijs gegeven door vakleerkracht	--
vakleerkracht	aantal scholen met vakleerkracht (po)	--
subthema: schoolzwemmen		
schoolzwemmen	*aantal scholen dat schoolzwemmen aanbiedt*	--
subthema: samenwerking sport en school		
brede scholen	*aantal georganiseerde sport- en beweegactiviteiten bij brede scholen*	--
gezonde school	*aantal scholen met keurmerk gezonde school*	--
inzet combinatiefunctionaris	aantal scholen met combinatiefunctionaris	--
aantal sport BSO's	*aantal/locatie sport BSO's*	+
aantal sportactieve scholen	*aantal/locatie sportactieve scholen*	+
aantal schoolsportverenigingen	*aantal/locatie schoolsportverenigingen*	--

Kennisagenda 2011-2016 (Breedveld e.a. 2010)

Kennisbehoefte onderwijsorganisaties	
PO Raad	*Schoolbesturen weten allemaal dat een goed sport en beweegaanbod op scholen belangrijk is, maar hoe moeten ze het goed organiseren met de middelen die ze hebben?*
VO Raad	*Gymleraren zijn er, maar hoe kunnen zij het beste functioneren en hoe leveren zij het meeste rendement?*
MBO Raad	*Wat kan de rol zijn van sport en bewegen op het MBO en het HBO in aansluiting op vitaal burgerschap?*
KVLO	*Meer didactisch onderzoek met een goede vertaalslag naar de dagelijkse (sport)praktijk:*
	Wat is een effectieve manier van instrueren?
	Hoe richt je goed bewegingsonderwijs in?
	Hoe geef je goed les?
	Bovendien behoefte aan kennis om het effect van een vakleerkracht inzichtelijk te maken:
	Wat is het effect van een vakleerkracht op de kwaliteit van een les LO.

Belangrijke thema's/ vragen	
Accommodaties	*Waar zouden accommodaties minimaal aan moeten voldoen?*
	Hoe staat het ervoor met de kwaliteit van accommodaties?
Bevoegdheden leerkrachten	*Welke belemmeringen zijn er bij het invoeren van vakleerkrachten?*
	Hoe gaan scholen er mee om?
	Hoe wordt er bestuurlijk invulling aan gegeven?
	Hoe krijgen we schoolbesturen zo ver dat zij ander beleid gaan voeren?
Kwaliteit van het bewegingsonderwijs	*Wat zouden kinderen moeten kunnen? Wordt dat gerealiseerd en hoe hangt dat samen met wie de lessen verzorgd?*

Sportloopbanen	*Hoe verhouden (positieve)beweegervaringen op jonge leeftijd zich tot het beweeggedrag van kinderen nu en in de toekomst?*
Sportverenigingen	*Wat zijn goede interventies om uitval te voorkomen?*
	Wat doen mensen als ze stoppen bij verenigingen?
	Kan de school hierin een rol spelen?
Talentherkenning	*Hoe kan een binnen het onderwijs toepasbaar systeem van talentherkenning worden ingericht?*
Effectiviteit van interventies	*Welke sport en beweegprogramma's zijn effectief?*
	In hoeverre draagt sportdeelname bij aan het behalen van algemene onderwijsdoelen?
	Wat betekent sportbeoefening voor de sfeer op school?

Gesprekspartners onderwijsagenda 2014-2020

Medewerkers KVLO	
(Ex-)Medewerkers Mulier Instituut	N. Reijgersberg MSc, dr. D. Collard, dr. H. Stegeman
Universiteit Utrecht	prof. dr. A. Knoppers
Hogeschool Windesheim / VU Amsterdam	dr. I. Van Hilvoorde
Hogeschool van Amsterdam / VU Amsterdam	dr. H. Toussaint, dr. H. Bax
Fontys Hogeschool Eindhoven	dr. L. Borghouts
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	dr. M. Elferink-Gemser
Haagse Hogeschool	A. De Witte
Hanze Hogeschool Groningen / RU Groningen	dr. R. Mombarg, drs. B. Molenaar
Ministerie van OCW	drs. J. Perk, Y. Boersma
Ministerie van VWS	drs. M. Koornneef
NOC*NSF	G. op ’t Veld
SLO	drs. B. Brouwer
Kennispraktijk	drs. M. Leijenhorst

(Uit: Analyse kennishuishouding KVLO, juni 2013)

Inleiding: met kennis werken aan Goed leren bewegen

Doel van de analyse

De KVLO wil in het kader van haar nieuwe koers haar kennisfunctie versterken en heeft daarbij samenwerking gezocht met het Mulier Instituut en Universiteit Utrecht. Begin 2013 heeft de KVLO een kwartiermaker kenniscentrum Goed leren bewegen (GLB) aangetrokken in de persoon van de auteur van deze analyse.

Een belangrijke eerste stap bij elk innovatie- of ontwikkelingsproces is het analyseren van de bestaande situatie. Dat is wat in deze notitie gebeurt. Hoe zit de kennishuishouding van de KVLO op dit moment in elkaar? Wat zijn sterke en zwakke punten? Welke kansen zijn er? Ik beschouw daarbij de kennishuishouding redelijk onbeschroomd. Voorafgaand aan de resultaten presenteer ik enkele kaders om tot systematische analyse te komen.

De conclusies bespreek ik graag met betrokkenen om tot een stevig draagvlak te komen voor verdere planontwikkeling.

De kenniswaardeketen

Een hulpmiddel bij het analyseren en organiseren van de kennishuishouding of het kennismanagement vormt de door Weggeman ontwikkelde kenniswaardeketen. Kennis wordt daarbij beschouwd als een productiefactor in een sector/bedrijf die systematisch tot ontwikkeling kan worden gebracht.

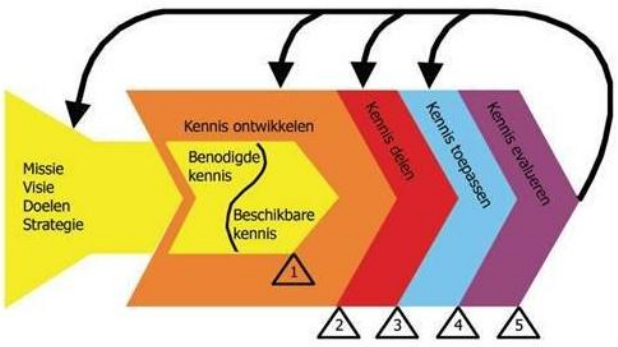
In de eerste stap wordt nagegaan welke kennis de sector/organisatie nodig heeft en welke kennis al voorhanden is. De inventarisatie kan een aantal lacunes in beeld brengen: kennis die nodig is, maar nog niet beschikbaar. Stap twee bestaat uit het gericht invullen – al dan niet in samenwerking met andere partijen – van die lacunes. In stap drie wordt de aanwezige kennis zo gedeeld en verspreid dat de juiste kennis op het juiste moment bij de juiste persoon beschikbaar is. Vrij cruciaal is ook de volgende vierde stap waarbij de toegankelijke kennis door professionals ook bij het uitvoeren van werkzaamheden wordt ingezet. De ervaringen met het toepassen van allerlei evidence based practices laten zien dat dit niet vanzelfsprekend is. Tenslotte wordt de kennisketen en de waarde van de voorhanden kennis geëvalueerd.

(servicetransitie knowledge management)

De kenniswaardeketen

[Weggeman]

cyclisch, continu proces



Weggeman schetst de kenniswaardeketen als een vrij lineair proces, maar in realiteit is steeds sprake van tweerichtingsverkeer: verspreiders en gebruikers geven steeds signalen over de bemiddelbaarheid en praktische waarde van de kennis (feedback). Anders geformuleerd: de professionals kunnen zorgen voor valorisatie van ontwikkelde kennis (zie omslagfiguur: contextualisatie). Daarnaast kunnen zij een belangrijke rol spelen in het aanduiden van vragen in de praktijk waarover meer kennis nodig is (vraagarticulatie). Niet voor

niets leggen fondsen voor kennisontwikkeling zoals ZonMW en NWO de laatste jaren sterk de nadruk op aandacht voor valorisatie en implementatie bij projectaanvragen.

Zoals de figuur van de kenniswaardeketen aangeeft is kennisontwikkeling nadrukkelijk gerelateerd aan missie, doelen en strategie van een organisatie. Dat geldt ook voor de KVLO. In de Koers 2012-2014 worden de actuele missie en primaire functies van de KVLO uiteengezet: *behartiging van collectieve en individuele belangen* van bij goed leren bewegen op en rond de school betrokken professionals:

- Vakbelang: bevorderen dat alle kinderen via school Goed Leren Bewegen kwalitatief bewegings- en sportonderwijs voor een all-round ontwikkeling krijgen (*vakontwikkeling* - het kind centraal)
- Ledenbelang: zorgen dat bij goed leren bewegen betrokken professionals goed zijn toegerust (*professionalisering* - rechtstreeks en via afdelingen) en professioneel hun vak kunnen uitoefenen (goede *arbeidsomstandigheden*; (juridische) serviceverlening, steun beroepsaansprakelijkheid)

Kennisontwikkeling voor Goed leren bewegen dient bij deze missie en primaire taken aan te sluiten. In mijn analyse van de huishouding bij de KVLO sta ik bij drie fasen[3] uit de keten uitgebreider stil: kennis ontwikkelen – kennis delen – kennis verspreiden/toepassen. De werkzaamheden van de kwartiermaker zijn hieraan gekoppeld: deze houdt zich bezig met het ontwikkelen van een onderzoeksagenda, het opbouwen van een netwerk van actieve instanties en het stimuleren van kennisverspreiding en -toepassing.



Partijen in kennisontwikkeling, -deling en –gebruik voor het bewegingsonderwijs / GLB

De KVLO is niet de enige partij zie zich bezig houdt met kennisontwikkeling voor het vakgebied. De institutionele context waarbinnen zij dit doet valt als volgt te typeren.

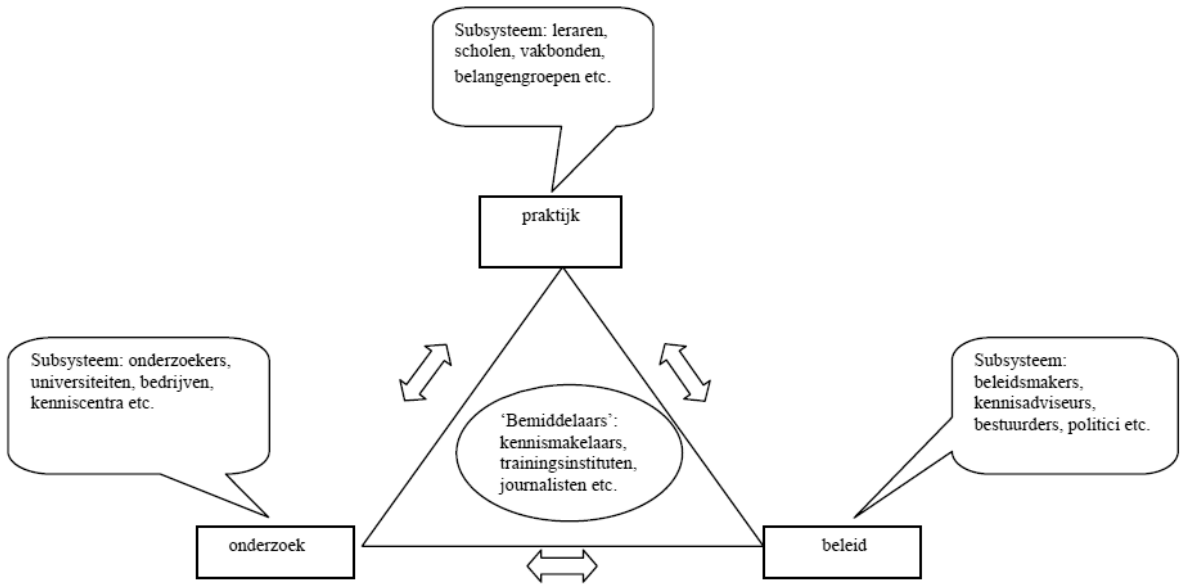
Uitgaande van de kenniswaardeketen voor het vakgebied zijn betrokken organisaties te plaatsen als (vooral) kennisontwikkelend, kennisbemiddelend of kennisgebruikend. Onderstaand schema geeft daarvan een beeld.

Kennisontwikkelaars		**Kennisbemiddelaars**		**Kennisgebruikers**
Universiteiten	*UU* *VU*	Vakorganisaties, Platforms	*KVLO* *Platform S&B*	(vak)leerkrachten / professionals GLB
Hogescholen	*Fontys* *HvA* *HAN* *Windesheim* *Hanze*	Vakmedia, journalisten,	*Lichamelijke Opvoeding* *t Web* *Sportgericht* *NLCoach*	Scholen, andere onderwijsinstanties
Onderzoeksinstellingen	*Mulier* *TNO*	Vakopleidingen	*Hogescholen* *ROCs* *Pabo's*	Buitenschoolse S&B opvoeders (BSO, trainers, ouders)
Onderzoeksbureaus/	*Kennispraktijk*	Onderwijsraden	*PO*	

[3] De fasenindeling is een hulpmiddel. Fasen zijn in realiteit niet strikt te scheiden en onderling verbonden, van sommige zaken is zelfs de vraag waar je ze het beste indeelt, bijvoorbeeld zijn de activiteiten van afdelingen te beschouwen als kennis delen of als verspreiding.

bedrijven	*Oberon* *DSP*		*VO* *MBO*	

De partijen worden op een iets andere manier in kaart gebracht in de nota ‘Naar meer evidence based onderwijs’ van de onderwijsraad. Onderstaand figuur schetst het “ecosysteem” daarvoor als een driehoek van beleid, onderzoek en praktijk, waartussen kennisbemiddelende organisaties opereren.



Van belang is de vaststelling dat de kennishuishouding van de KVLO c.q. het vak kan voortbouwen op of mede afhankelijk is van de inspanningen van andere bij kennisontwikkeling betrokken organisaties. Het is nuttig deze connecties in het beoogde netwerk in te bouwen.